

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыагъэу
кыдэклы

№ 164 (23093)

2024-рэ илъэс

МЭФЭКУ

ЮНЫГЪОМ и 5

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклиубгъохэр

МАКЪ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Гупчэр цыф клуапIэ хъунэу

Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат Тэхутэмыкое районымкIэ къуаджэу Нэтыхуае зэкIом, лъэпкъ творчествэм и Гупчэ ишын зынэсыгъэм зыщигъэгозагъ.

Шъугу къэтэгъэкIыжы Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лыкIоу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щыIэ Владимир Устиновым пшэрыл зэрафишыгъэм тетэу псэуалъэм игъэпсын зэрэклорэр. Мы илъэсым имэкъуогъу мазэ къуаджэу Нэтыхуае культурэм и Унэу дэтым ипашэу Бек Зуриет лъэпкъ творчествэм и Гупчэ якъуаджэу щыгъэпсыгъэным илофыгъокIэ Полномочнэ лыкIом зыфигъэзагъ. Къуаджэм нэбгырэ 350-рэ щэпсэу, культурэм и Унэу 1959-рэ илъэсым ащ щагъэпсыгъэр зэхэоным илоф зэрэнэсыгъэм кыхэкIэу кружокхэм ялофшIэни, творческэ купхэм ярепетициехэри ублэлIэ еджаплэм щызэхашэщтыгъэх.

Адыгеим и Лышхъэу пшэрыл афишыгъ лъэпкъ творчествэмкIэ ГупчакIэу агъэлпсыштым ипроект изэхэгъэуцон пае сомэ миллион 88-рэ республикэ бюджетым кыхагъэкIынэу. Квадрат метрэ

зыщагъэпсыфырэр культурэм иунэхэмрэ лъэпкъ творчествэм и гупчэхэмрэ ары. Нахьыжхъэри, нахьыкIэхэри мыщ фэдэ чIыпIэхэм ащызэIукIэхэ, опытуу яIэмкIэ щызэхъожьынхэ, творчествэм щыпылынхэ, культурэмкIэ, шэн-хабзэхэмкIэ нахьыжхъэм шIэныгъэу яIэр нахьыкIэхэм щалъагъэIэсын алъэкIыцт. Пшэрылэу тилэр цыфхэр Гупчэм щыгупсэфынхэмкIэ, яунэ ис фэдэу ахэм къащыхъунымкIэ, кружок зэфышхъафхэм чанэу ахэлэжьэнхэмкIэ, творческэ купхэм якъэгъэлъэгъонхэм ягуапэу яплъынхэмкIэ, Мыекъуапэ дэс артистхэри мыщ къэкIонхэмкIэ ищыкIэгъэ амалхэр зетхъанхэр ары. КъоджэдэхэмкIэ ащ мэхъаншхо иI, ахэр зэрдгъэгъагъэхэр дгъэцэкIэжьсын факIэ», — кыIуагъ Къумпыл Мурат.

ишын зэраухырэм лъыпытэу ищыкIэгъэ оборудованиер чIэгъэуцогъэнымкIэ пшэрыл зауэ афишыгъ.

«Къоджэ цыкIухэм адэхэр анахъу зыщызэIукIэхэрэр, зы-

АР-м и Лышхъэу ипресс-къулыкIу кытыгъэ къэбархэмкIэ ЛЫШЭ Саньет.

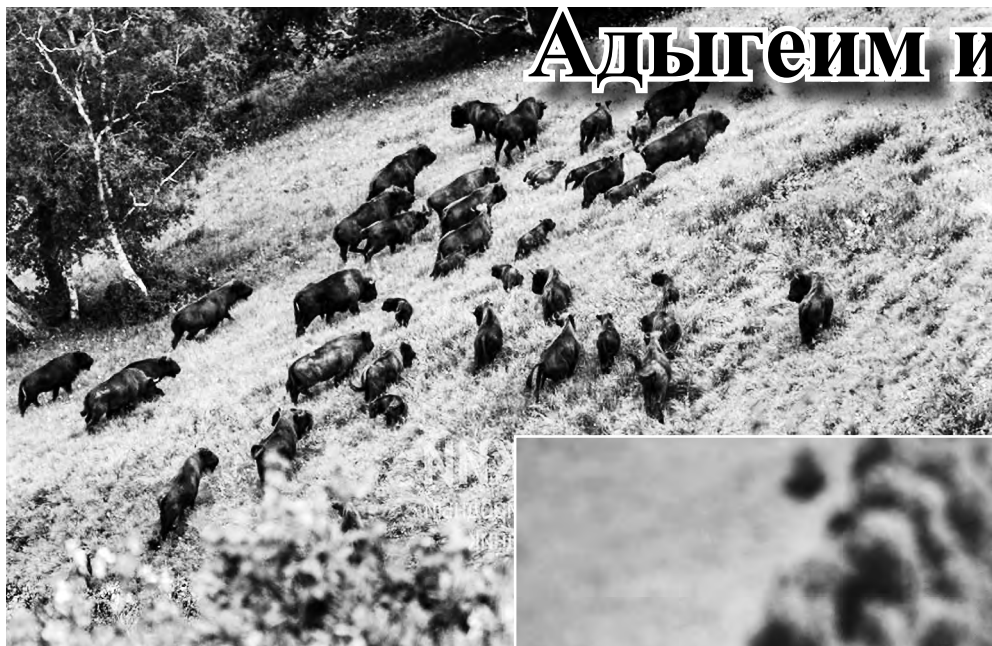
668-рэ зэлъызыубытыщт Гупчэм нэбгыри 150-мэ ателытэгъэ концерт зал, къэшъуапIэ, бэнапIэ, зыгъэпсэфыпIэ хэтыштых. Мы илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ псэуалъэм ишын аухынэу рахъухъэ.

Непэрэ мафэм ехуылэу унэм ыпкъ

агъэуцугъах, унэ кIоцI ыкIи унэ кIыб IофшIэнхэм ауж итых, инфраструктурэр зэтырагъэпсыхъэ. Республикэм ипашэ псэолъэшынIэр кызэпиплтыхагъ, псэолъэшынIымкIэ плалъэхэр амыукъонхэмкIэ, чIыплэм изэтегъэпсыхъанкIэ, Гупчэм

Адыгеим иччыопс къэзгъэбаирэр

Кавказ заповедникы

Домбайхэр Кавказ къэралыгъо чыопс биосфернэ ухъумаплэм ипачыхъэх плѳми ухэукъоштѳп. Ильэсипш пчыагъэхэм мы псѳушъхъэхэм язѳтегъѳуцѳжыын, шъхъ пчыагъэм яигъэкъужыын заповедникым илѳфышлѳхэр ыуж итых. Ащкѳлѳ шѳэныгъэлѳжъхэр яупчѳлѳжъгъух.

2022-рэ ильѳсым ахѳм япчыагъѳ 1150-рѳ, 2023-м — 1200-рѳ хъуштыгъѳмѳ, джы 1280-м нѳсыгъ. Мыгъѳ бѳдзѳогъум реклѳкѳгъѳ къѳлѳытѳжъынхѳм ары зѳфѳхъысыжъѳу фѳхъугъѳр. Псѳушъхъѳхэр къызѳклѳлѳрѳ хъуплѳтфѳу зыщяплѳыгъѳхѳм домбай щырхѳр бѳу къазѳрѳклѳхъухъагъѳхэр къыгъѳнѳфагъ.

Мастаканскѳ йуашъхъѳм хѳт къушъхъѳу «Веселѳе» иѳхы (мѳшѳшѳу ыклѳцѳ итым) ахѳр джыри щѳагъѳунѳфыгъѳх. Ильѳси-пшѳыклѳ узѳклѳлѳбѳжъмѳ ахѳр мы чыплѳм щѳлѳгъугъагъѳх ыклѳ нахъыбѳрѳ къѳклѳлѳжыгъѳхѳп. Ильѳс пчыагъѳхѳм заповедникым илѳфышлѳхэр охым еплѳа-клѳштыгъѳх домбайхѳр ѳлѳгъѳуным щыгъугъыхѳу. Ау джыри нылѳп ахѳр

къызылѳгъѳуагъѳхѳр. йуашъхъѳу «Бурьянистый» зыфѳлѳрѳми щѳагъѳунѳфыгъѳх. Домбай лѳхъогъумѳ щырхѳр бѳу зѳрахѳ-

тыр заповедникым илѳфышлѳхѳм къаушыхъѳты.

Мыгъѳ къѳхъугъѳаклѳхѳри ильѳсым

къѳхъугъѳхѳри ахѳм ахѳтых, япчыагъѳклѳ шъхъѳ 97-рѳ мѳхъух.

— 2017 — 2022-рѳ ильѳсхѳм ягъѳ-пшагъѳмѳ, блѳкѳлѳгъѳ ильѳсым домбай щырхѳм ахахъѳу зѳриублагъѳм къыгъѳ-нафѳрѳр ахѳр къѳзгъѳхъун зылѳѳкѳлѳщт домбай анѳхѳм япчыагъѳ зѳрѳхѳхъуагъѳр ары. Ядемографѳе зызѳрѳзѳблихъугъѳм ишѳуагъѳклѳ псѳушъхъѳ пчыагъѳм хѳпшѳы-клѳу хѳхъуагъѳ, — хигъѳунѳфыкѳлѳгъѳ заповедникым инаучнѳ йѳфышлѳ шъхъѳлѳу Сергей Трепет.

Домбай лѳхъогъухѳм зѳрахѳхѳрѳм къыхѳклѳу чыѳопс ухъумаплѳм ичѳы-пѳаклѳхѳр ахѳм къыхагъѳщых, хъуплѳхѳм ѳлѳхъух. Ащ фѳдѳу домбайхѳм япчыагъѳ нахъыбѳ хъуштымѳ, Кавказ заповедникым игъунапкъѳхѳр ахѳм зѳпырачыхѳу зѳрѳрагъѳжъѳщтыр шѳэныгъѳлѳжъхѳм пѳшлѳрыгъѳшъѳу къѳлѳ.

Домбаир Адыгеим щѳагъѳлѳлѳрѳ псѳушъхъѳхѳм ащыщ, «Урысыер» зыфѳлѳрѳ дунѳе къѳгъѳлѳгъѳонѳу Москва щыкѳлуагъѳм республикѳм икъѳгъѳлѳгъѳоплѳ чыплѳлѳ ипчѳгу домбаим техыгъѳ саугъѳтыр итыгъ. Шѳѳлырыр зѳрыгушѳохѳрѳм, ыцѳлѳ рязгъѳлѳхѳрѳм ар ащыщ.

Лъѳхъѳаныклѳр къызѳлѳуихышты

АР-м иконцертнѳ зѳхахъѳ и Къѳралыгъѳ симфоническѳ оркѳстрѳ я 32-рѳ лъѳхъѳаныр къызѳлѳуихышты. Йѳфтхъѳбзѳр Йѳныгъѳм и 6-м Адыгеим ифѳлар-монѳе шыклѳшт.

Мыщ фѳгъѳхъыгъѳу Адыгѳ Рѳспублѳкѳм исимфоническѳ оркѳстрѳ ихудѳжѳственнѳ пѳщѳу ыклѳ идирижер шъхъѳлѳу Стѳлашъу Къѳплѳан гушѳылѳгу тыфѳхъугъѳ.

— Лъѳхъѳаныклѳр гъѳшлѳгъѳонышты. Симфоническѳ оркѳстрѳм солистѳу Максим Тимофѳевыр игъѳусѳу концерт зѳхѳтѳщѳт. Едѳлѳхѳрѳм мѳкъѳмѳм ыклѳуачлѳ зыхашлѳн амѳл ялѳшт. Ащ нѳмыклѳу программѳм къыдыхѳлѳытагъѳх Урысыѳм инарднѳ артистѳу, орѳдылѳ-къѳшъѳоклѳ ансамблѳу «Ислѳамыѳем» ихудѳжѳственнѳ пѳщѳу Нѳхѳе Аслѳан мѳфѳклѳ увертурѳу ытхыгъѳр, Дмитрий Шѳстаковичѳм иѳпѳрѳ симфонѳе, С. Рахмѳниновѳм имѳкъѳмѳхѳр концертѳм щылѳуштых.

Симфоническѳ оркѳстрѳм йѳф зѳшѳрѳм щыублагъѳу мѳкъѳмѳ шъѳ пчыагъѳ къыригъѳлѳуагъѳ. Къѳгъѳлѳгъѳон пѳпчъ зы клѳ горѳм цыфхѳр нѳлуѳсѳ фѳшлы.

— Йѳныгъѳ мѳзѳм «Саусырыкѳу» зыфѳлѳрѳ пшысѳр къѳдгъѳлѳгъѳошты, оркѳстрѳм мѳкъѳмѳхѳр къыригъѳлѳшт. Пшысѳм хѳт усѳмѳ адыгабзѳклѳ къѳджѳшт

«Ислѳамыѳем» иорѳдылѳу Хъѳклѳ Сусѳнѳ. А. Нѳхаим ипроизведениѳхѳр лъѳпкъ фольклѳрым, щылѳныгъѳм къѳахъыгъѳх. Орѳдышъѳм лъѳпсѳу фишѳырѳм зырегъѳушъѳомбгъѳу, псѳ къыпегъѳаклѳ, тамѳу ритыгъѳр зѳклѳщы. Имузыкѳ лъѳпкъ гупшысѳм къыпкъырѳкѳлы. Джѳщ фѳдѳу композитор цѳрылѳу Михаил Глинки къызыхъугъѳр ильѳси 100 зѳрѳхъѳурѳм фѳгъѳхъыгъѳ къѳгъѳлѳгъѳон редгъѳѳоклѳлѳшт. Академическѳ мѳкъѳмѳм фѳгъѳхъыгъѳ шѳѳлыр ыклѳ дунѳе фестивѳлѳхѳр зѳхѳтѳщѳтых. Ащ пшъѳрылѳу илѳр лъѳпкъ искуштыѳр къызѳтегъѳѳнѳгъѳныр, тапѳклѳ хѳхъѳоныгъѳ егъѳшѳыгъѳныр, цыфхѳр академическѳ искуштыѳм фѳщѳгъѳнхѳр, зѳлѳашлѳгъѳ композиторхѳм аѳаклѳу музыкант ныбжыкѳлѳхѳми нѳлуѳсѳ ѳфѳшѳыгъѳнхѳр ары, — къылуагъѳ Стѳлашъу Къѳплѳан.

Йѳфтхъѳбзѳу Мыѳкъѳуѳпѳ шыклѳштыр лектор-музыковѳдѳу Хъѳкѳуй Зѳремѳ зѳришѳшт.

Фѳлармонѳиѳр щылѳныгъѳм ихъугъѳ—шѳагъѳхѳм ягъѳпчѳ итѳу цыфхѳр зѳфѳщѳх. Музыкантхѳм къѳагъѳхъѳзырыгъѳ къѳгъѳлѳгъѳоным искуштыѳр зышлѳгъѳшлѳгъѳонхѳм гуахъѳ хагъѳуѳтѳу еплѳынхѳу къырагъѳблагъѳх.

Лъѳпшъѳыкѳѳ Фѳтим.

Сурѳтыр: Стѳлашъу Къѳплѳан.

«ЭкоЦѳнтрѳм» къѳеты

Пыдзѳфѳ пытѳхѳм ядѳщын фѳгъѳзѳгъѳ шѳѳлыр операторѳм цыфхѳм хѳклѳу къырахырѳр зѳратѳкѳрѳ контейнерхѳм язѳблѳхъун Адыгеим щылѳегъѳклѳуѳтѳ.

Шъѳушлѳн фѳа! Контейнерхѳр цыфхѳм «коммунальнѳклѳ» тызѳджѳрѳ хѳклѳу къырахыхѳрѳм ѳпѳй. Ахѳм ахѳхъѳх гъѳомѳлѳпхъѳ пыдзѳфѳхѳр, тхылыплѳм, ѳпчым, полимерѳм, тенѳчым ахѳшыкѳлѳгъѳ пкъыгъѳохѳр, щыгъынхѳр, унѳгъѳ псѳуѳлѳхѳр, лѳмѳ-псымѳхѳр.

Хѳклѳидзѳплѳхѳм арышъѳудзѳ хъуштып:

— пыдзѳфѳу ныкѳѳост хъугъѳу, джыри мыклѳсѳжъыгъѳхѳр еплѳырхѳр;

— ѳлектричѳскѳ лампѳу ртуть зыхѳлѳхѳр;

— батѳрейхѳр, ѳккумуляторхѳр;

— медицинѳм щѳагъѳфѳдѳрѳ пкъыгъѳохѳр;

— псѳѳлѳшлѳ пыдзѳфѳхѳр;

— нѳмыклѳу хѳкѳыр лѳзыщыхѳрѳм япсауныгъѳклѳ ыклѳ ящылѳ-ныгъѳклѳ щынагъѳ къѳзытыхѳрѳр, бакхѳр, ѳвтомѳшинѳу пыдзѳфѳхѳр дѳзыщыхѳрѳр зыгъѳфѳкѳѳоштыхѳр.

Пкъыгъѳѳ е псѳѳлѳ инхѳри пыдзѳфѳ пытѳхѳм ахѳхъѳх. Зигугъѳ тшѳырѳм техникѳ зѳфѳшъѳѳафѳу унагъѳм щѳагъѳфѳдѳхѳрѳр, псѳуѳлѳхѳр (мебѳлыр), гъѳцѳклѳжъын йѳфшлѳнхѳм къѳпызыгъѳхѳр, гушѳылѳм пѳе, пчъѳхѳр, шъхъѳныгъѳупчъѳхѳр. Ау ахѳм чыплѳшѳо зѳрауытырѳм къыхѳклѳу, контейнерхѳм арышъѳудзѳхѳ хъуштып.

Мы шапхъѳхѳр зѳклѳми агъѳцѳаклѳхѳмѳ, хѳклѳидзѳплѳхѳр нахъыбѳрѳ къѳшъѳѳпѳщтых.

«ЭкоЦѳнтрѳм» и Адыгѳ шѳѳлыр къѳтамѳ ипрѳсс-къѳулыкѳу.

Шѳпхъѳхѳр зѳклѳми агъѳцѳаклѳхѳмѳ еѳмѳсѳрѳпѳсѳ дѳхѳсѳхѳпшѳ

Хыкум приставхэм къаты

Александр Деминым ишлэжь агъэлъэплагъ

Спорт бэнэным илэныкъоу панкратионимкIэ зэнэ-къокъухэр Адыгэ къэралыгъо университетым иордэунэу Кобл Якъубэ ыцIэ

зыхьырэм щыкIуагъэх. Ифтахъабзэр Александр Деминым ишлэжь фэгъэхьыгъагъ.

Ащ изэхэщэн кIэщакло фэхъугъэх хыкум при-

ставхэм яфедеральнэ къулыкIу АдыгеимкIэ и ГъэорышIапIэ, АР-м спорт бэнэнымкIэ ифедерация, республикэм физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет, Урысыем и ДОСААФ и Адыгэ шьолпыр къутамэ.

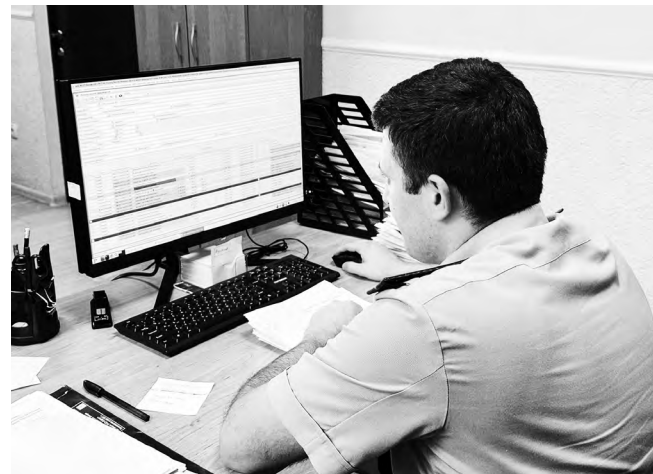
Судейскэ коллегием пэщэныгъэ дызэрихъагъ хыкум приставхэм яфедеральнэ къулыкIу АдыгеимкIэ и ГъэорышIапIэ оперативнэ дежурствэмкIэ иотделение ипачэу Къэлэшэо Аскар.

Зэнэкъокъухэм илэси 6-м щегъэжьагъэу 20-м нэс зыныбжьхэр ыкIи ахэм анахьыжьхэр ахэлэжьагъэх. ХьакIэ лъапIэу къырагъэблэгъагъэхэм ащыщых запасым щыIэ майорэу Владимир Зайцевымрэ щынэгъончъэнымкIэ федеральнэ къулыкIу АдыгеимкIэ и ГъэорышIапIэ иветеранхэм я Совет илыкIоу Спартак Струпинскэмрэ.

Краснодар ыкIи Ставропольскэ крайхэм, Адыгеим, Ингушетием, Чечэным, Къэрэщэе-Черкесым, КъалмыкIым, Темир Осетием — Аланием, Воронежскэ ыкIи Ростовскэ хэкухэм яспортсмен 250-м ехъумэ заушэтыгъ.

Хыкум приставхэм яфедеральнэ къулыкIу АдыгеимкIэ и ГъэорышIапIэ ипресс-къулыкIу.
Сурэтхэр: ГъэорышIапIэм ипресс-къулыкIу

Игъом ытыгъэп

ТэхъутэмькIое районым щыпсэурэ хульфыгъэм кIэлэпIупкIэр игъом зэрэимытырэм къыхэкIэу хыкум приставхэм яфедеральнэ къулыкIу и ГъэорышIапIэу Адыгеим щыIэм иотдел Иоф къыфызIуихыгъ.

Хэбзэгъэуцугъэм диштэу хульфыгъэм мазэ къэс икIэлэцIыкIу ахъщэ ритын фэягъ. Ау ащ фэдэ

Иоф къыфызIуахыгъэми, кIэлэпIупкIэр ытын фэягъэми ымышIэу ащ хыкум приставым къырылауагъ. Ащ къыхэкIэу чIыфэр сомэ мини 150-м ехъугъ.

Хыкум пристав-гъэцэклаком кIэлэпIупкIэр игъом зымытырэ хульфыгъэм имылыку арест тырильхъагъ, Иофэу къыфызIуахыгъэм щигъэгъо-загъ ыкIи чIыфэр игъом къызымыпщынкIэ хэбзэгъэуцугъэм диштэу къыкIэпIыкIон ылъэкIыщтыр гуригъэлауагъ.

Мыщ фэдэ еклопIакIэм ишIуагъэ къэкIуагъ, хульфыгъэм охътабэ тырымгъашIэу кIэлэпIупкIэу чIыфэу тельыр къыпщыныжьыгъ.

УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ И УІЭШЫГЪЭ КІУАЧІХЪХЭМ ЗЭЗЭГЪЫНЫГЪЭМ ТЕТӨУ КЪУЛЫКЪУ АЩЫХЪЫГЪЭНЫР

УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ И УІЭШЫГЪЭ КІУАЧІХЪХЭМ ЗЭЗЭГЪЫНЫГЪЭМ ТЕТӨУ КЪУЛЫКЪУ АЩЫХЪЫГЪЭНЫР

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ЗЭТЫГЪОУ ЩАРАТЫРЭР СОМЭ

1700000-м НЭС

ХЭУШЪХЪАФЫКІЫГЪЭ ДЗЭ ОПЕРАЦИЕМ ХЭЛАЖЪЭХЭРЭМ МАЗЭ КЪЭС СОМЭ 214000-м ЩЕГЪЭЖЪАГЪЭУ АРАТЫ

ЗЭКІОЛІЗІТХЭР:

Адыгэ РеспубликэмкIэ кIалэу МыекIуалэ и Дзэ комиссариат
8(8772)52-11-25
п. МыекIуалэ, ур. Комсомольск, 217

Адыгэ РеспубликэмкIэ МыекIуалэ районым и Дзэ комиссариат
8(8777)75-15-65
п. ТулыкIор, ур. Октябрьск, 20

Адыгэ РеспубликэмкIэ Джэджа, Козьмодемскэ районым и Дзэ комиссариат
8(8777)99-70-47
ст. Джэджа, ур. Краснар, 316

Адыгэ РеспубликэмкIэ Красногвардейскэ, Штурдон районым и Дзэ комиссариат
8(8777)88-04-81
п. Красногвардейск, ур. Советск, 64

Адыгэ РеспубликэмкIэ Адыгэмыс, ТэхъутэмькIое, Тегъэмыс районым и Дзэ комиссариат
8(8777)14-06-06
п. Ином, Сердым иур., 46

ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛЭУ

«Адыгэ — Служу Родинэ»

ЛИНИЕ ПЛЪЫРЫР

8(8772)52-11-28

ШЪУИМУНИЦИПАЛЬНЭ ПСЭУПІЭ ИДЗЭ КОМИССАРИАТХЭМ ЗАФЭЖЪУГЪАЗ

Журналист зэдэлэжьэныгъ

Гъэхъунэм ыцлэр «Бибэрд»

Къэрэццэ-Черкес Республикэм ты-
шыцлэу журналист зэдэлэжьэныгъэм
ипроект дгъэцаклэзэ цыф хьалэмэтэу
тызлуклагъэхэм ащыц Дэр Вячеслав.
Гъэзетэу «Черкес хэкум» иредактор
шъхьалэу Абидокъо Люсанэ ихьатырклэ
ар зэшлукыгъ. КъЧР-м и Абэзэ район
ит къуаджэу Эльбурган зыфилорэм пэмы-
чыжъэу псэуплэ хьалэмэтэу цыцэтыри-
гъэсыхьагъэм бысымыр кыццэащыгъ.

Дэр Вячеслав шыцлэныгъэм ильэныкы
зэфэшъафхэм закышызыгъэлъэгъогъэ
цыф. Лъэпкъ гумэкляр, лъэпкъ лофыгъохэр
сид ымышлагъэми апшъэ регъэуцох,
зыккыныгъэм уасэ фэзышырэ цыф.
Тызхэт уахътэмклэ ащ мэхъанэшо илэу
елытэ.

Зэфачъэрэ шыхэм ясурэтхэр зытет
къэлапчъэм тыблэки, пщылэ зэлукыгъэм
машинклэ тыкыдэлъэдагъ. Бысымыр
игъэхъунэ нэшлэ-гушлэу кыццэащыгъ.
Ылапэ кыццэизэ зэккыи сэлэм къарихыгъ.

— Дэр Вячеслав, — кысылуагъ нэлу-
сэ зыкысфиллэу чэзыр кызынэсым.

— Усэшлэ, — джэуап естыжыгъ,
сыкызыримишлэжыгъэр къэнэфагъ.

— Опсэу, шукъеблагъ.

Клэсэнхэр зыккыи унэу зилъачлэ мы-
жыклэ гъэпклагъэм бысымым тычлэагъ,
нэлуасэ зыфэтшыгъ. Телевидением лоф
щысшлэ зэхъум лэклэбым шыцлэ тилъэп-
къэгъухэм афэтшыштыгъэ къэтынэу
«Лъэпкъ лъэмыдж» зыфилорэм игъэцэ-
клэнклэ лэпылэгъу кызырэтфэхъуштыгъэр,
ар зэрэтцымгыгулшэрэр, тызэрэфэразэр
еслуагъ.

— Бэ нэгум клэклэгъэр, ильэсхэр
зэблэклэ, лофыгуагъэу зэшлэхыгъэ хъу-

гъэм шлэжыр афырикъурэп, — Вячеслав
исэмэркъэу тигъэщыгъ. — Ау сигуапэ
лъэпкъ лоф зэшлэхыгъэ зыхъурэм. Ары
пшъэрылэу тинахыжыгъэм кытлэаха-
нагъэр. Сянэ — абазэ, сятэ — черкес.
Сэ — сыадыгъ. Тыцкыкыжыгъэу Абазэ
къуаджэм тыкыкыи Хьабэз дэс шъэ-
ожыгъэхэм тязоащыгъ. «Сыда мыхэм
сызкыорэр, сыадыгъэ?» — сшомытэрэ-
зэу сызэушыжыгъэу, — мэхъы
Вячеслав. Ары лъэпкъ зэфыштыклэм
иупчлэ апэу сызэушыжыгъэу.

Дэр Вячеслав ылыгъ пщылэр гектар
600-м ехъу. Луашъхъэхэр, гъэхъунэхэр
итых, чыгъхэр кыгъэтысэкыгъ. Бгъэ-
нышъхъэ тельэу клэсэнхэр клэтуу унэ
зытлуц ит ижырэ адыгэ унэу къатхы-
хъажыгъэр угу къагъэклэу. Бгъэнышъхъэ
зилэ пхъэ гъэтылыплэхэр, ку зэккытхэр,
зы онджэкым зэрипхырэ шагу хъаку
зэхэтхэр зэбгырыдзыгъэхъу шъоф
упкыкыгъэ цыклоу зэгольхэм арытых.

— Ниццэ кыкылыгъэу француз архи-
тектор горэ сыхъэклагъ, ащ мы чыплэм
«Шато» рилоштыгъ. Гъунэгъу къуаджэм
Бибэрд оркъыр зэрэдэсыгъэр тарихым
кыхъэнэжыгъэти, сэ ар фэсыуыгъ. Унэу
изгъэуцагъэр архитекторым ыгу рихы-
гъагъ. «Мы шыккыи зыгорэуцтэу лым-
клэ уепхыгъэу шыта?» — кысызупчыгъ
ар. «Мыр ижырэ адыгэ унэ шыккыи»,
— джэуап естыжыгъ. Ащыгъум уна-
шъхъэм тенэч тельыгъэр, бгъэнышъхъэ
зэрэзэблэхъуштыр зесэлэм, кызыдыри-
гъэштагъ.

Апэрэ чыгу лэхым абазэклэ седжагъ,
ар силъапсэ изы лэх. Адрэхэр зэккыи
черкес. Лъэпкъхэр зэпэбгъэуцу хъуштыгъ.
Чылапцлэхэр зэблахъуэ тарихым
къонцагъэхэр фашых. Хъоткыи Самир
зэ сеупчыгъ: «Делагъэхэр зылохэрэм
сид фэдэ джэуап яшъутыжыра?» Самир

«джэуап яттыжыгъэр» ылуагъ ыкли ар
тэрэз. Культурэм тхыдэхэр зэрелхык, ау
шлэныгъэм тарихыгъэр еукъэбзы, —
Вячеслав игушылэхэр сыгу рихыгъ. Сэ
нэгъой, кыэрэщэй, абазэ лыхъэр схэлых,
ау, шъэ хамылыгъэу, сыадыгъ! Шым сытесэу
пщылэр къэскыхъэзэ мыщ ислыхъащым
сегупшысэ зэхъум «сид узэгупшысэрэр,
шым утес» зэсложыгъ. Шыхэр лэхъогъу
зэгъэлэшынуу ары сыгу кызырехъагъэр.

— Адэ сид фэдица шы шъхъэ пчъа-
гъэу уилэр? — Абидокъо Люсанэ бысы-
мым еупчыгъ.

— 100-м фэдиц, ахэр къэбэртэе шы
лъэпкъышлэх. Араб, ахалтекинцэ, ин-
джылыз шы лъэпкъыгъэр ахэзгъэкыгъэх.
Къэбэртэе шы лъэпкъышлэ 1556-рэ
ильэсым шыублагъэу тарихым ыцлэ
кышыралозэ кырэклэ. Иван Грознэм
Темрыкыи ыпхъур раты зэхъум шы лэ-
хъогъу, нэбгырэ 500 зыхэт шыудзэр ыкли
фэкълэ унэгъо нэбгырэ минитф гъусэ
фашыгъагъ. Тарихым зэккыи кыхъанагъ.
Тэ непэ джы шыхэм яхъун кыфэтэгъэ-
зэжыи. Зоотехник нэбгырибгъу шыхэм
алыплээнэу сищыклагъ, ау згъотырэн
аш фэдиц. Адыгъэхэм яшхэр пцлэгъоплэх,
къарэхэр къахафэщыгъэх. Апэрэхэм
япчъагъэ нахыбэным тылэплэащт.
Мыгъэ Дунэе шы кыгъэлъэгъонэу Ип-
посферэм къэбэртэе шы лъэпкъэу тилэм
теклоныгъэр кышыдыгъыгъ. Шэпхыпшым
щыцлэу бгъумклэ пхырыкыгъ. «Созвездие
Шагди» зыфилорэ едзыгъом апэрэ чыплэр
щыубытыгъ. Шыр лъэпкъэу кызыжыгъэм
ынап.

Бысымым тыригъусэу ипщылэ къэт-
кыхъагъ. Бгъэнышъхъэ зытелэ унэхэм
тарыхъагъ. Зыбгъэлэсфыным пае ахэм
пстэури къадыхъытагъ. Хъакоу арытхэр
непэрэ дунаим диштэу гъэпсыгъэх.
Ятеплэклэ лъэпкъ зэфэшъафхэм

якультурэ дештэх. Жъэгум адыгэ джэ-
ныкыи итмэ, унэм урыс хъакум фэд
иплэгъоштыр. Пхъэ машлэ имышыхъэу
непэрэ уахътэмклэ нахъ лэрыфэгъоу ыкли
щынэгъончъэу шыт электрическэ
гъэфэблэхэр аклоцлэ итых.

— Зеклоным хэцагъэ тыхъугъэу
зытэушэты. Цыфхэм зыцагъэпсэфын
алэклэщт унэ 30 фэдиц гъэхъунэм из-
гъэуцошт, ахэм шхалэхэр ахэтышты.
Адыгэ шхынхэм анэмкылэу, гушылэм пае,
пцэжыгъэ лъэпкъышлэхэр шаупшэрыхъа-
щтых. Цыфым ыгъэшлэгъон земыжэгъэ
горэ пэбгъохын фае. Узщышри пщыгулшэ
хъуштыт. Сяни, сишъхъэгъуси, сиыси
абазэ. Ныбжыи зэпэзгъэуцугъэхэп, —
лъалсэу илэм, иунагъо ренэу къазэрэ-
фигъэзэжыгъэрэм сшогъэшлэгъонэу бысы-
мым игушылэ сылэплэа.

— Сабый куп зыцагъэпсэфынэу апэ
къацагъ. Нэужым еджапэр къэзылукыгъэ-
хэр къэклэуагъэх, ны-тыхэр, клэлэплухэр
ягъусагъэх. Зэккыи агу рихыгъэ фэдэу
сыхэлъагъ. «Тхъауегъэпсэу, дэгъоу угу
къэкыгъ», — кысызылуагъэхэр бзылфы-
гъэхэм къахэкыгъэх.

Гъэмэфэ мэфэ фабэм тыхэтэу гъэ-
хъунэм кышыткыхъащтыгъ. Тыгъэр мэкъу
гъэлагъэмэ ашъхъарытэу, уц упкыгъэ
тегъукыгъэм чыифклэ къэшыхъэгъэ
сэснэй чыгъхэр шхонтлабзэу кыхэ-
лыдыкыкы.

— Чыгъ лъэпкъ зэфэшъафэу минипшл
щыдгъэтысхъагъ, джыри мин тлокл хэз-
гъэхъошты. Гектар 60 зэлъэгъэубытышты.
Зеклоу кыдахъэхэрэми чыгъхэр агъэ-
тысхъанэу унашъо сшыгъэ. Ар зышлэрэм
кыгъэзэжыгъэу фэешты.

Мэфэ шлагъоу бысымым дитхыгъэр
тлэгъугъэмкыи зэхэтхыгъэмкыи кыт-
шъхъэпагъ. Игухэлэ дахэхэр Тхъэм кы-
дегъэхъу.

Ыныбжъ лэшлэгъум клэхъэ

Къэрэццэ-Черкес Республикэм игъэзетэу «Черкес хэкур» чъэпы-
огъум и 12-м ильэси 100 хъушты.

Ащ илэгъокыу къош гъэзетым
илофышлэхэм лофтхъэбзэ зэ-
фэшъафхэр агъэнэфагъэх,
зэшлуахыгъэхэри ахэтых. Гу-
шылэм пае, «Черкес хэкум»
илофышлэу Аслъаныкыи-Хъэтай
Мадинаи лэшъхъамафэ мыгъэ
зэрэдэклэагъэр ащ фигъэщы-
шагъ, журналист зэдэлэжьэны-
гъэмкыи Къэрэццэ-Черкесым
тызэрэрагъэблэгъагъэри лофы-
гъохэм зэу ащыц. Къош гъэ-
зетыр непэ зэрэпсэурэм, лэ-
шлэгъу гъунапкъэм кызырэкы-

лагъэм, зырыгушхорэм ыкли
зыклэхъонсырэм афэгъэхыгъэ
зэдэгъушылэгъу зыдэтшыгъэр
«Черкес хэкум» иредактор
шъхъалэу Абидокъо Люсан.

НЭКІЭПЫДЖЭ Замир:
— *Ильэсишъэм сидэу-
штыгъэу шукъеклолагъ, сид
жъугъээнэфагъэр, мурадэу
шъуилэр?*

АБИДОКЪО Люсан: Ильэс
щылэу лофтхъабзэхэм ягъэнэфэн

тыублагъ. 2024-рэ ильэсым
апэрэ номерэу кыхъэтыгъэм
тигъэзет итарихъ фэгъэхыгъэ
тхыгъэ кыдгъэхъагъ. Непэ кыи
нэсыгъэу кыдгъэдгъэкырэ н-
мер пэпчэ зыгорэ кытэгъахъэ
зэпыт: тарихым шыц пычы-
гъохэр, редактор шъхъалэу лу-
тыгъэхэм, цыф гъэшлэгъонэу
щылэжыагъэхэм, Хэгъэгу зео-
шом иветеранхэм афэгъэхы-
гъэ къэбархэр. Гушылэм пае,
зигугъу къэтшыгъэхэм зэу
ащыц Иван Миценкэр. Сабый

ибэу Невыномысскэ кыдафэ,
коцыр зыцэнэу станицэм къэ-
клогъэ адыгэ унагъоу Хъагъун-
дыкыуае шыщым ар гъусэ фэхъу.
Сабый зымылэгъэ Къэрдэнэ
зэхъыжыгъэхэм яем фэдэу ар
аплужыи, Къэрдэнэ Хъасанэ мэхъу.
Нэужым 1942-рэ ильэсым
Севастополь дэжэ шыклогъэ
заом лыгъэ зэрихъэзэ ар шы-
фэхыгъ. Адыгабзэри урысыбзэри
дэгъу дэдэу ышлэщыгъ, тхыль-
тедзаплэм лутыгъ, «Черкес хэ-
кум» иредактор шъхъалагъ. Ащ
фэдэу бэ зигугъу къэпшыи
плэкыштыр.

Гъэзетым иапэрэ редактор
шъхъалэу шытыгъэ Ботэщ Ибра-
хымэ Мырзэ ыкыом ильэс
48-рэ нахъ ымыныбжъэу идунай
ыхъожыгъ. Черкес автоном

хэкум просвещениемкыи икоми-
тет илэагъ. Цыф гъэсэгъэхъоу
щытыгъ. Гъэзетым ары лъапсэ
фэзышыгъэр.

Абидокъо Люсанэ кызыри-
луагъэмкыи, зипэцэ гъэзетым
тфэгъогъоу ыцлэ зэблэхъугъ:
«Адыгэ псэуклэ» ыцлэу апэ кыи-
дэклэщтыгъ, нэужым «Черкес
пэжъ», «Черкес пльыжъ», «Ле-
нин нур», джы «Черкес хэкум».
Апэрэ номерыр чъэпыогъум и
12-м, 1924-рэ ильэсым кыда-
гъэкыгъ.

— Ягукъэкыжыгъэр кытфа-
тхыжыгъэхъу тигъэзетеджэхэм
зафэдгъэзагъ, — игушылэ лъэ-
гъэклэуатэ Люсанэ. — Гъэзетым
тарихъ гъогоу кыкылугъэм,
цыфэу лутыгъэхэм афэгъэхы-
(Икълэх я 5-рэ нэклэб. ит).

Журналист зэдэлэжьэныг

Ыныбжь лэшлэгъум клэхъэ

Абидокъо Люсанэ КъЧР-м изаслуженнэ журналист. Урысы-ем ижурналистхэм ыкли итхаклохэм ясоюзхэм ахэт. Хьабэз районым ит къуаджэу Али-Бэрдикъом кыщыхъугъ. Къэрэщэе-Черкес къэралыгъо клэпэгъэ-джэ институтыр кыухыгъ. 2004-рэ илэсым щыублагъэу гъэзетэу «Черкес хэкум» щэлажъэ. 2021-м ащ иредактор шъхьалэу агъэнэфагъ. Урысые ыкли шьольыр журналистикэм, лъэпкъ культурэм гъэхьагъэхэр зэрашхыгъэхэм, общественнэ лофшлэным чанэу зэрэхэлэжьэрэм апае Абидокъо Люсанэ Урысые Федерацием ыкли Къэрэщэе-Черкес Республикэм якъэралыгъо тынхэр кыфагъэ-шъошагъ. «Шыпкъэныгъэмрэ зэфэгъэмрэ» зыфилорэ Урысые зэнэкъокъум тлогъогъо теклоныгъэр кышхидихыгъ.

(Икълух).

гъэу къэзытхыжынын зылэкълышт нэбгырэ заулэ щыл. Лъэшэу сигъэгъушъуагъ илэси 100-м ипэгъоклоу бэ кызыратхыжы-рэм. Редакцием музей щыд-гъэпсынэу итхуыагъ. 1944-рэ илэсым ыпэкълэ кыхауыгъэ номерхэм ащыц зи къэнагъэл, сыда плэмэ заом илэхъан нэмыцхэм зэкълэ агъэстыгъ. Пашэу тилагъэхэм ащыц кытхы-жышхыгъэ «шэщым сыхлэфагъ». Шыпкъэр плоттмэ, печатим и Унэ шэщым члэтыгъ. Ащ фэдэ зэманыгъ. 1944-рэ илэсым щегъэжьагъэу тыхъарзынэц кызыэтенагъ. Музеуу кызылут-хышхыт ар едгъэкълушт. Хэзыу-тырэ машинкэу шылагъэхэр, къэлэмыжъэу зэрэхэцтыгъэхэр зэкълэ члэтлэхъашхыт. Чэпы-огъум и 12-м музеир кызылут-хышхыт.

ТЭУ Замир:

— Ащ фэдэ Иофтхьабзэу джыри жъугъэнэфагъэхэр сьд фэдэхэ?

АБИДОКЪО Люсан: Тивете-ранхэм зэлуклэгъухэр адытиланэу щытыгъ, ау сымэджэхэм ачлэ-лыгъэх. Кълэагъэджэ учили-щым щеджэрэ студентхэу адыгэ лорытхыр тфыклэ зытхыгъэхэм Дунэе Адыгэ Хасэм ищытху тхылхэр къаритыгъэх. Ащ фэдэ пшэзшылплымэ ветеранхэм зэлуклэгъухэр Юныгом адырлэ-шхытх. Лъэужхэм язэпхыныгъэ ащклэ къэдгъэлажъэзэ тшлэи-гъу. Шлэныгъэмклэ Министерст-вэр кыыхэдгъэлажъэзэ тхыль-еджэхэм язэнэкъокъухэр, анахь тхыгъэ дэгъухэм якъыхэгъэщын зышхыэдэштхэ Иофтхьабзэхэр тхыльеджэплэ шъхьалэу тилэм щыредгъэкълэшхытх. Къыхэгъэ-щынэу сыфай къуаджэу Псэуклэ-дахэм литературнэ кружок зэрэ-щызэхэщэагъэр. Ащ хэтхэм атхыхэрэр тигуапэу кыхэтэуытх. Джащ фэдэу къуаджэу Али-Бэрдикъом «Прессэм зы мафэ тыригъусэу» зыфилорэ зэлуклэгъу еджаплэм инахыжъэ классхэм ащеджэхэрэм ащыфызэхэтэщт. Мы чылэр кызыкыхэтхыгъэр лъэпкъым цыф гъэсагъэу илэм инахыбэр мыщ шаплугъэш

ары. «Черкес хэкум» илэ-шлэгъу» зыфилорэ документаль-нэ фильмир Къэрэщэе-Черкес Республикэм и Къэралыгъо телерадиокомпание тырихышт. Аслъаныкы-Хьэтай Мадинаэ лшъхьэмафэ зэрэдэклэжъэм икъэбар шъушыгъуау ыкли шъуи-гъэзетхэм къарыжъугъэхьагъ.

Ари дгъэнэфагъэ Иофтхьабзэхэм ясатырэ хэтыгъ.

Гъэзетым ыныбжь илэс 90-рэ зэхъум тхылъ кыдагъэкълэ-гъагъ. Илэсипшым зэхъоклы-ныгъэу тфэхъугъэхэр, хэхъоны-гъэу тшлыгъэхэр кызырэыхъашт тхылыкълэ Юныгом кыдэдгъэ-кълэну зытэгъэхъазыры.

«Черкес хэку», илэси 100 — чыгъ шъхьапэхэмклэ укье-джэн лъэпкъынэу Алибэрдикъом шлэжъ чыгъхэтэ щыдгъэпсышт. Ветеранхэр зэрэтилан ащ ты-ригъэгъушхысагъ. Чыгыи 100 дгъэтысхъашт, ахэр пхъэш-хъэ-мышхъэх. Мэз къужьынклы хъушт. Лъыпллэзэ ышынэу къоджэ еджаплэм пшэрылф фэтшылшт.

ТЭУ Замир:

— Хэта зигукъэкълэр?

Люсанэ мэщхы, «сэры» ело ыкли кыпедзэжы:

— Апэ дгъэтысхъаштхэр адыгэ къужьынэу тыфэагъ. Нэ-ужым тегушхысэжыи, ащ фэдэ чыгъмэ чылабэ зэрашхыгъэм, благагъэу зэгобгъэтысхъэхэ зэрэмыхъушхытх кыхэкълэу мэз къужьклэ зэблэтхъужыгъ. На-хыпэм «50 лет Победе» зэкълэ-мэ зэрэтыратхышхыгъэр къэ-шъошлэжымы, джащ фэдэу мы Иофтхьабзэри итхуыагъ, цыф-хэм яшлэжъ ренэу гъэзетыр хэтынэу.

Хьабэз дэт спорт комплексэу «Хьатхэр» зыфилорэ гъэзетым ыцлэклэ хульфыгъэ купхэм азыфагъу волейболымклэ зэнэ-къокъухэр шыкълэуагъэх. Спорт-ымклэ комитетым ахэр зэхышагъэх. Джы бзылфыгъэ купхэри къэ-клорэгъым хагъэлэжъэнхэу ты-къагъэгъуагъ ыкли илэс къэс зэнэкъокъухэр зэхэцэхэзэ ашынэу район пащэм кыти-луагъ.

Гъэзетэм илэси 100 ехъу-лэу почтэ конвертхэр кыдыд-гъэ1гъ1экълышхытх, ныбжьыр къэзыушхыбатырэ тамыгъэр мэфэкълэ шыкълэу ащ тетыдзэшт.

Тызылэжъэрэ редакциер амалэу илэмклэ дгъэцэкълэжыгъ. КъЧР-м лъэпкъ Иофхэмклэ, ком-муникация жъугъэхэмклэ ыкли

гъэу тлэкълэхэмклэ тызэхъо-жыгъ, тилофшлэклэ шъукъыхэп-лягъ, тызэдэлэжьагъ мы ма-фэхэм дэгъоу. Ар зэкълэмэ анахь проект гъэшлэгъонэу хъугъэ. Ащ лъэшэу тыклэхъопсышхыгъ ыкли кыддэхъугъэкълэ сэлъытэ.

ТЭУ Замир:

— Непэ лъэпкъ гъэзет-хэм сьд пшэрылф шъхьа-лэу ялэр, сьд фэдэ чыла-аубытырэр? Министрэм тызылоклэм иеплъыклэ а лъэныкъомклэ дэгъоу кы-гъэнэфагъ.

АБИДОКЪО Люсан: Тиуна-гъоклэ гъэзетым мэханэшхо сьдигъоклы илагъ. Тятэ гъэзетыр кышхытэти сьд кыхауыгъэр, хэт зыфэгъэхыгъэр, теджагъа-темыджагъа ренэу кытэупчыл-шхыгъ. Гъэзетым бзэр, шлэныгъэ икълухэр кыпхышхытх, учылплэ-гъухэм якъэбар уигъэшлэшт. Лъэпкъыбзэр къэзыушхымырэ мамыр лэшэ шъхьал. Бзэм зэкълэ кыдакло — тарихъри, куль-турэри, хабзэри. Къэлопэн хумэ гъэзетыр — лъэпкъым игогу. Зэкъош гъэзетмэ ацлэхэр «Адыгэ макъ», «Адыгэ псалъ», «Черкес хэку». Унагъо пэпчъ гъэзетыр ихъан фай.

нэгъой гъэзетыр минрэ ныкъо-рэ мэхъу.

НЭКЪПЫДЖЭ Замир:

— Дунэе хытыум зэкълэ зэлъыубытыгъ, телефоным узыфэе къэбарыр къеохы. Электроннэ шапхъэм чы-плэ хэхыгъэ илэу мэхъу. Ин-тернетым сьд изэрарэу ыкли ишлуагъэу къаклорэр?

АБИДОКЪО Люсан: Гъэзе-тыр нахыжъэхэм нахь афыте-гъэпсыхъагъ. Ныбжьыклэхэр дунэе хытыум хэсых. Ау тэ электроннэ тедзэгъухэр тшлы-хэрэп. Ари тапэ илэ Иофшлэнхэм ащыц. Аслъаныкы-Хьэтай Ма-динаэ ащ ыуж ит. Мары тигъзет кыклэупчлэхэу Къэбэртэе-Бэ-лъкъарым нэс афятэгъэхы. Тхылыплэм тедзагъэр щылэн фай. Хъарзынэщым учлахъэу кызыпшхытх, зыпарэми улъы-хъужьынэу ишхылагъэп — лъэ-пкъым итарихъ, итхыдэ къары-пхышт. Тилофшлэгъу нахыжъэу, редакцием илэс 52-рэ Иоф шызышлэгъэ Даур Жьэхъфар Москва дэт тхылъеджаплэм клоуэ, хъарзынэщхэм Иоф ади-шлэзэ тигъзет итарихъ кытхы-жыгъ. Тикъоджэдэхэми гъэзе-тыр агъэлаплэ, ар къалукълэным мэханэшхо ил. Гурыт еджэплэ 18-мэ гъэзет шъэрышъэ фэдиз афэтэжъы. Ащи мэханэшхо етэты. Гъэзетым кыхыэрэ тхы-гъэхэр клэпэгъаджэхэм сабый-хэм адызэхъафы, еджэх, тегуш-лэх. Ащ фэдэ десэхэр ялэх. Джащ фэдэу ныбжьыклэхэм зятэгъашлэ. Тителеграм-канал сэ сшъхэкълэ сьдэлажъэ, соци-альнэ хытыоу «ВКонтакте» тыхэт. Лъэпкъ гъэзетыр щылэн, псэун фай, тлэкълэ кызырэихъэу ащ тыдэлажъэ.

Гушылэуж

Лъэбэкълэу лъэпкъ журна-листхэм щытшылгъэм мэханэ-шхо ил. Журналист зэдэлэжьэ-ныгъэм ыпэкълэ едгъэхъушт. Зэпхыныгъэ лъэмыджым тыте-тэу «Черкес хэкум» иредактор шъхьалэу Абидокъо Люсанэ Адыгеим ыкли Къэбэртэе-Бэ-лъкъарым ялэпкъ гъэзетхэм яжурналистхэмклэ апэу тыккы-зэрэригъэблэгъагъэм уасэ фэ-тшлыгъ. Пстэури гъэшлэгъонэу зэхэцэгъагъ: КъЧР-м лъэпкъ Иофхэмклэ, коммуникация жъу-гъэхэмклэ ыкли хэутынимклэ иминистрэ щегъэжьагъэу, лъэ-ныкыо зэфэшхъафхэм гъэхъа-гъэхэр ащызышхыгъэ цыфхэм, лэлэласэхэм, къоджэдэс кызы-рыкълэхэм, тилофшлэгъухэм талуа-гъэкълэ. Лъэпкъым щыц цыф-хэр ягъэшлэгъэнхэмклэ, тизэ-пхыныгъэ нахь зедгъэушхымб-гъунымклэ, зэкъош шъольырхэм ящылэклэ-псэукълэ зыфэдэр къэ-гъэлэгъогъэнымклэ проектър амалышлу дэдэу зэрэщытыр нафэ кытфэхъугъ. Адыгеим ыкли Къэбэртэе-Бэ-лъкъарым кыкылгъэ журналистхэр къа-зэрэфэкълэуагъэхэм осэхшо зэрэ-фашыгъэр, тызэрагъэлаплэрэр КъЧР-м щылсэурэ цыфхэм къахэщыгъ, ашлогъэшлэгъонэу кыткълэрыплыгъэх. Тигъзетхэм къащыхэтыуыжыхэрэм къагъэх.

Я 4 — 5-рэ нэклубгъохэр зыгъэхъазырыгъэр ТЭУ Замир.

ДзэкIолI зэкъошныгъэм ишIэжъ Маф

ЗыкIыныгъэм фэIорышIагъ

Илъэси 110-кIэ узэкIэлэбэжымэ, Урысыем Кавказ шыудзэ дивизие щызэхашагъ. 1914-рэ илъэсым шышъхьэлум и 23-м ащ игъэпсын фэгъэхьыгъэ унашъом пачыхьэу ятIонэрэ Николай кIэтхагъ нахь мышIэми, ар зигукъэкIыгъэр къушъхьэчIэсхэу я Хэгъэгу Апэрэ дунэе заом къыщызыухъумагъэхэр ары.

Адыгэ шыудзэм итарихъ фэгъэхьыгъэу игъэкIотыгъэу къэзыхъыжыгъэр ушэ-такIоу Къандор Руслъан.

Кавказ лъэпкъхэм ялIыкIохэр заом ащэщтыгъэхэп. Арэу щытми, 1914-рэ илъэсым Германием заор къызырегъа-жым, ащ хэмылэжъэнхэр ахэм адагъэп. Апэу ар зигукъэкIыгъэр къэбэртаехэмрэ бэлъкъархэмрэ.

Налщык шьолъырым и Терскэ хэку ипашэу, полковникэу Султанбек Клиш-биевым Къэбэртаем ыкIи Бэлъкъарым ялIыкIохэу цыхъэ зыфишIыхэрэм язэфэс зэхышэу ыкIи гуфитхэм яподразделение агъэпсынэу ащ щырахъухъагъ. Зэфэсым хэлажъэхэрэр Терскэ къэзэкъыдзэм тхыгъэкIэ зыфагъэзагъ ар пачыхьэм елъэунышъ, Къэбэртэе полк зэхашэ-нымкIэ Изын къаритынэу.

Хьаджырэт Iэлхэр

Дивизием хэтхэр къушъхьэ чIыплэхэм ашагъэфедэнхэу рахъухъагъ, ащ къы-хэкIэу Карпаты агъахIохэу аублагъ.

Кавказ полкыр зыхэлэжъэгъэ къэгъэ-лъэгъонэу Львов щыкIуагъэр Лев Тол-стоим ыкIоу Илья зельэгъум, лIыблэ-нагъэ зыхэлъ ыкIи теплъэ дахэ зилэ черкесхэу дышъэ ыкIи тыжыын Iашэ зылыгъхэр, шы ишыгъэхэм атесхэр лъэ-шэу шIогъэшIэгъон хъугъэ.

Полкым хэтыгъэ нэбгырэ 400-м щыщэу 200-р Падыгагъ, нэбгыри 100 фэдызыр къэрэщайгъэх, черкесыгъэх ыкIи абазыныгъэх, адри 100-р абхъа-зыгъэх. Офицерхэм грузини, адыги, ермэли, урыси, къэзэкъи ахэтыгъ.

шIопхыкIыгъ ыкIи ахэм ащыщыбэхэр хьаджырэтыхъ».

1915-рэ илъэсым мэзаем нэс дивиз-иер Карпаты щызэуагъ.

Кавалеристхэм лIыхъужьыныгъэу зэ-рахъагъэм ишыкIат тын лъапIэу къафа-гъэшъошагъэхэр. Гушылэм пае, Черкес полкым имилицие июнкерэу ХьапэкIэ Зэчэрий пулемет машIом хэтэу мэхъанэшхо зилэ унашъор зэригъэцэкIагъэм фэшI Георгиевскэ къашэу ящэнэрэ шъуашэ зилэр къыфагъэшъошагъ. Ингуш полкым имладшэ урядникэу Ахмет Оз-доевым улагъэ тешагъэу пыир зыдэщылэр къызэрэзэригъэшIагъэм фэшI Георгиев-скэ къашэу я 4-рэ шъуашэ зилэр къы-ратыгъ.

НэмыкI полкхэм якъулыкIушIэхэми лIыхъужьхэр къахэкIыгъэх. Къэбэртэе шыудзэм иполк хэтыгъэ Мерэмкъул Бэчмырзэ улагъэ хьылъэ тешагъэу зэуа-плэм Iутыгъ. Георгиевскэ къашэу я 4-рэ шъуашэ зилэр ащ къыфагъэшъошагъ. Дагъыстан полкым ипоручикэу Абдура-гим Хаджимирзаевым апэрэ мэзищым орденищ къылэжыгъ.

ЫпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ дивиз-иер 1914 — 1918-рэ илъэсхэм щылэгъэ заом итарихъ къыхэнэжыгъ. Адыгэмэ ямызакъоу, нэмыкI шыу полкхэу ащ

хэтыгъэхэри пхъашэу зэуагъэх. Мы заор тарихъым инэкIубгъохэм егъашIи ахэкIокIэштэп. Къэралыгъо 38-рэ ащ хэлэжагъ, нэбгырэ миллиони 10 хэкIо-дагъ, миллион 20 фэдизмэ шъобжхэр атешагъэхэ хъугъэ.

1914-рэ илъэсым заор къызежъэм, пачыхьэм идзэхэм ямызакъоу къэзэкъ-хэри пыим пэуцужыгъагъэх. Джащ фэдэу лъэпкъ зэфэшъхьафхэм ялIы-кIохэм ежъхэм яшIоигъоныгъэкIэ под-разделениехэр зэхашэагъэх. Ахэм ащыщыгъ «дивизие IэлкIэ» зэджагъэхэ-ри. Черкес шы полкэу 1914-рэ илъэсым зэхашагъэри ащ хахъэщтыгъ.

ШIэныгъэлэжъхэм къызэратхыжы-рэмкIэ, полкым хэтыгъэ нэбгырэ 400-м щыщэу 200-р адыгагъ, нэбгыри 100 фэдызыр къэрэщайгъэх, черкесыгъэх ыкIи абазыныгъэх, адри 100-р абхъа-зыгъэх. Офицерхэм грузини, адыги, ермэ-ли, урыси, къэзэкъи ахэтыгъ.

Шыухэмрэ офицерхэмрэ зэзыпхышты-гъэхэр Пшызэ шьолъыр икъэзэкъхэм къахэкIыгъэхэу дзэ къулыкIум опытышхо щызиIэхэр ары. Полкым хэтыгъэ къушъ-хьэчIэсхэм дзэкIолкIэ яджэщтыгъэхэп, гуфакIохэр аралощтыгъ. Мы хъугъэ-шIа-гъэр цыфхэм ащымыгъупшэным фэшI АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм Апэрэ дунэе заом адыгэхэмрэ къэ-зэкъхэмрэ зэрэздэзэуагъэхэм ишIэжъ Мафэу Ионыгъом и 5-р ыгъэнэфагъ, ащ фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэр 2014-рэ илъэсым ыштагъ.

Къэлогъэн фэе, граждан обществэм хэхъоныгъэ ышIынымкIэ Адыгэ Респуб-ликэм игрант икыдэхын Шыу Хасэм теклоныгъэр къыщыдихыгъ. Ащ ишIуагъэ-кIэ Адыгеим и Лъэпкъ музей сурэт къэгъэлъэгъонэу «Тщыгъупшэрэп. Ты-рэгушхо» зыфиIорэр къыщызэIуахыгъ. Къэгъэлъэгъоным сурэт 30 хэхъагъ. Ар «дивизие IэлкIэ» зэджагъэхэм итарихъ фэгъэхьыгъ.

2016-рэ илъэсым Къандор Руслъан къыдигъэкIыгъэ тхылъэу «Черкесский конный полк в Великой войне» зы-фиIорэр зэхашахIохэм Iэубытыплэ афэ-хъугъ.

Адыгеим ишыудзэрэ Пшызэ шьолъыр икъэзэкъхэмрэ ядзэкIолI зэкъош-ныгъэ ишIэжъ Мафэ ыкIи Кавказ шыудзэр загъэпсыгъэр илъэси 110-рэ зэрэхъурэм къадыхэлъытагъэу обще-ственнэ организациеу «Шыу Хасэм» АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэ-ралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэ-бар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет илэпылэгъоу Iофтхьэбзэ зэфэшъхьаф-хэр непэ зэхещэх.

Хэгъэгу зэошхом хэкIодагъэхэм ясаугъэт дэжъ шIэжъ зэхыхъэ щэджэ-гъо ужым щыкIощт, ащ къыкIэлъыкIоу «ДзэкIолI зэкъошныгъэр» зыфиIорэ Iэнэ хъураер АР-м итхылъеджаплэ щызэхашэшт. Мыекъопэ къэлэ паркым пчыхьэм адыгэ джэгу щыкIощт.

КИАРЭ Фатим.

«Илъэс 60-кIэ узэкIэлэбэжымэ, мыхэр тэ пхъашэу къытэзэуагъэх, джы Урысы-ем къыкIоуцагъэхэу, шIоигъоныгъэ яIэу тызэгъусэу пыйхэм тапэуцужы, — къы-тхыгъ Илья Толстоим.

Мазэрэ ныкIорэ кавказ лъэпкъы-дзэхэм ар ахэтыгъ, нэужым «IэлкIэ» зыкIеджагъэхэр къылуагъ:

«Сыда плэмэ, хъурышъо пэIо лъагэр ащыгъыгъ, шъхъарыхъонымкIэ ашъхъэ

Адыгеим щыпсэугъэу, тхаклоу Е. В. Студеникиныр кызыхъугъэр ильэси 100 мэху

Щылэныгъэр ильэплагъ

Адыгеир цыф лэпкыбэ дахэу зыщызэдэпсэурэ шьолыр. Мыщ кыщымыхъугъэхэми, нэмык чыплэхэм къарыкхи исыгъэхэу, щылэжыагъэхэм япчъагъэ маклэп. Ахэм ащыщыгъ дзэкълэлэу, клэлэегъаджэу, усаклоу ыкхи тхаклоу Евграф Васильевич Студеникиныр.

Ар Юныгом и 5-м, 1924-рэ ильэсым Ростов хэкумклэ Обливскэ районим ит кьутырэу Генераловскэм кыщыхъугъ.

Гурыт еджаплэр кызыриухэу 1942-рэ ильэсым заом кьуагъэ.

1955-м щегъэжыагъэу лым ытхыхэрэр хиутыштыгъ.

Зэошхоу зыхэтыгъэр, ильэ-сыбэм клэлэегъаджэу Юф зэришлагъэм ыкхи зэчий гъэнэ-фагъэ зэрэхэлым агъэгупсэ-

иусэхэр, иочеркхэр къары-хъэщтыгъэх. 1975-рэ ильэсым Краснодар тхылъ тедзаплэм иочеркхэр зыдэт тхылъэу Е. В. Студеникин «Через горы к морю», журналэу «Кубань» ирассказхэу «Лесная история», «Родное гнездо» къащыхиуты-гъэх. Тхаклом роман-тетрало-гиеу «Задонье» ытхыгъ. Журна-лэу «Дон» мы романым иапэрэ тхылъэу «Плеть Задонья», ятло-нэрэ ыкхи ящэнэрэ тхылъхэр «Стон Задонья», «Кровь За-донья» зыфилохэрэр журналэу «Литературнэ Адыгеим» къадэ-хъагъэх.

Нэужым Адыгэ тхылъ тедза-

Е. Студеникиныр Адыгэ Республикэм культурэмклэ изаслуженнэ Юфышлагъ, Урысыем итхаклохэм я Союз 1997-рэ ильэсым щегъэжыагъэу хэтыгъ.

Авиационнэ полкым хэтэу Молдавиём, Украинэм, Польшэм, Германиём ащызэуагъ. Ясско-Кишиневскэ, Висло-Одерскэ, Берлинскэ операциехэм ахэлэжыагъ, кьалэу Прагэ шъхьа-фит зышхыжыгъэхэу, нэмыц-техэклохэм кьалыпызыхыжы-гъэхэм ащыщыгъ. Хэгъэгъу зэошхом иорденэу я II-рэ шьуашэ зилэр, медальхэр кыфагъэшьо-шагъэх. Ильэс 18 нахь ымы-ныбжыгъэхэми заом зылохъэм лыгъи, цыфыгъи, щэлагъи зэрэхэлъыр, ихэгъэгъу шьулэгъу зэрэинойр кыгъэлыгъагъ.

1952-рэ ильэсым Евграф Краснодар кьэралыгъо клэлэ-егъэджэ институтым филологи-емклэ ифакультет кыуыгъ ыкхи 1995-рэ ильэсым нэс, пенсиём оклофэклэ, Адыгеим и Джэджэ район иунагъоклэ щыпсэугъ, урысыбзэмрэ литературэмрэклэ гурыт еджаплэу N 1-м иклэлэ-егъэджагъ. Хэгъэгъу зэошхом иныбжыкълэгъу хэзылхъагъэу, бэ зыльэгъугъэ ыкхи зыпэклэ-кыгъэ Е. Студеникиныр клэлэ-егъэджэ дэгъугъ, исэнэхъат зафэу ылэжыгъ, кьытклэху-хэрэ лэужхэм яхэгъэгъу шьу альэгъоу, шэныгъэр якласэу зэриплэштхэмклэ зышъхьасы-жыгъэп. Иклэлэеджаклохэм ащыщыбэр щылэныгъэ гъогум дахэу рыкьуагъэх.

Дзэкълэлэу, клэлэегъэджэ гъэ-шлэгъонэу зэрэщытыгъэм имы-закъоу, щылэныгъэм ригъэшлы-гъэ гупшысэхэр, кьешлэкыгъэ цыфхэм щылаклэм фыщытыклэу, гуетыныгъэу фырылэр, дунэе-шхоу цыфыр зытетым хэти зэрехуэлэрэр, уцыфэу сыди-гъуи ущытыным ыкхи укъэнэ-жыным ямэхъанэ зэхышлэпэу, усэныр, тхэныр я 60-рэ ильэс-хэм япэублэм ригъэжыагъэ.

фыгъэп — игумэкли, игушлуа-гъуи, ильэпкь шъхьэлъытэжы, уцыфыным имэхъани, пшьэрылэ

Хэгъэгъу зэо машлом зештэм, ильэс 18 нахь ымы-ныбжыгъэу зэуаплэм лухы, лыгъэ хэлъэу зэуагъэ, Теклоныгъэр кыгъэблэгъагъ, дзэкълэлэ чан-пхъэшагъ.

зэфэшъхьафыбэу щылэныгъэм кыгъэгъугъэр пэпчэ зэхышлэ-пэу, а зэкълэм апэрэр ыкхи апшьэр — хэгъэгъу шьулэгъу арэу зэрэщытыр Е. Студеники-ным иусэхэмклэ, очеркхэмклэ, рассказхэмклэ, романхэмклэ кырилотыкыныр физэшлоклыгъ.

Хэку гъэзетэу «Адыгейская правда» («Советскэ Адыге-им»), край гъэзетэу «Советская Кубань», журналэу «Кубань»

плэм Е. Студеникиным ироман тхылъиплэ шъхьаф-шъхьафэу, тхылъ зырызэу «Плеть Задонья» (2001), «Стон Задонья» (2002), «Кровь Задонья» (2006) ыкхи «Зов Задонья» (2009) кыщы-хаутыгъэх.

Адыгеир зиятлонэрэ унэ хъу-гъэу, адыгэхэр ыгукли ышъхъэ-кли зыштагъэу, хэкум идэгъу-гъэ-лэплагъэ ыгъэтынчышты-гъэу, щылэныгъэм хэлъ-хэсыр

дэгъоу зыушэтыгъэ тхаклоу Евграф Студеникиным ироман-хэр гупшысэ икьуи, шьошэпкь дэгъуи зилэх. Непэ, гухэкми, тхылъым еджэхэрэм япчъагъэ

класэу, уимытлаплэу, цыф пэпчэ пшьхъэ фэмыгъадэу пфэтхы-штэп. Тхаклоу Е. Студеникиным щылэныгъэр гъунэнчъэу ильэ-плагъ, Хэгъэгъу зэо машлом

Евграф Студеникиным Хэку гъэзетэу «Адыгейская правда» («Советскэ Адыгеим»), край гъэзетэу «Советская Кубань», журналэу «Кубань» иусэхэр, иочеркхэр къарыхъэщтыгъэх.

кызыэрэщыклагъэр, мы тхаклом ироманиплэ купкышхо зэрялэр, ахэм ахэт образ пэпчэ ипсы-хъэагъэ, щылэныгъэр уимы-

зештэм, ильэс 18 нахь ымыныб-жыгъэу зэуаплэм лухы, лыгъэ хэлъэу зэуагъэ, Теклоныгъэр кыгъэблэгъагъ, дзэкълэлэ чан-пхъэшагъ. Зэо ужым еджагъ, клэлэегъэджэныр кыыхихи, а сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъ, ригъэджэгъэ еджакло пэпчэ цыфышлу зэрэхуштым, шлэ-ныгъэ-гъэсэнныгъэ зэригъоты-штым зышъхьамысыжыгъэу дэ-лэжыагъ, ащ кыщыуцугъэп, ихудожественнэ тхыгъэхэмклэ литературэр ыгъэбаигъ.

Е. Студеникиныр Адыгэ Рес-публикэм культурэмклэ иза-служеннэ Юфышлагъ, Урысыем итхаклохэм я Союз 1997-рэ ильэсым щегъэжыагъэу хэтыгъ. Адыгеим лэшлэгъуныкыо лэпэ-цыпэм щыпсэугъ, цыфыгъэ лэдэбыр, нэхъоир ыухъумэу щылагъ, тхаклор кызыхъугъэр непэ ильэси 100 мэху, ыцлэ еплоныр, итворчествэ гъогу урыплэжыныр кылэжыгъ, шъхьэкълэфэныгъэ иныр епэсыгъ ыкхи ифэшъуаш.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Гандбол

Апэрэ ешлэгъур Мыекъуапэ

щырилэшт

Гандболимклэ Урысыем ичемпионат и Суперлигэ хэт «АГУ-Адыфым» ильэсыклэ лъэхъаным кыдыхэлъытэгъэ апэрэ ешлэгъур Мыекъуапэ щырилэшт.

Ионыгъом и 6-м республикэм икьэлэ шхьалэ ихьаклэшт Новороссийскэ икомандэу «Черноморчкэр».

Мы командэхэр эклэмкли гьогъуитло зэлуклагъэх, мыр ящэ нэрэшт. «Черноморчкэм» те-

клоньгитлу кыдыхыгъ. Новороссийскэ иллыклогхэр мы ильэсым апэрэ чыплэм фэбэнэнхэу загъэхъазыры. Мы мафэхэм Москва щыклогъэ зэнэкьокъум хэлэжъагъэх «ЦСКА», «Звезда», «Кубань», «Динамо-Синара»

зыфилогхэрэр. Ахэм эклэм апэ ишъыгъ «Черноморчкэр». Мы командэм щешлэх «АГУ-Адыфым» хэтэгъэхэ Дарья Вигуржинская (Богдановар), Анна Красновар, Елена Стрельцовар, гандболимклэ Мыекъопэ еджаплэм щэгъэсэгъэ Дарина Никулинар.

Адыгеим икомандэ щешлэнхэу къагъэзэжыгъ спортимклэ мастерхэу Дарья Гильфановамрэ Алина Казанджянрэ. Шьобж кызытырацагъэм юж зетеуцожыгъ ыкли ешлэплэм кыхъаным фэхъазыр Къэбжэ Заремэ. Джащ фэдэу «АГУ-Адыфым» кыхъагъэх София Гогия («Уфа-Алиса»),

Алина Тишинар («Ставрополье»), Ксения Пономаревар («Астраханочкэр»), Елизавета Суздальцевар («Черноморчкэр»). Командэм хэкыжыгъэх Валентина Томилинар, Екатерина Терлецкая ыкли Дарья Миловар. Командэм икапитанышт Кобл Зуретэ, тренер шхьалэр — Наталья Дерепаско.

«АГУ-Адыфымрэ» «Черноморчкэмрэ» яешлэгъу Ионыгъом и 6-м Адыгэ къэралыгъо университетым иордэунэу Кобл Якъубэ ыцлэ зыхъырэм щыклогхт. Ар пчыхъэм сыхъатыр 6-м рагъэжэшт, учлэхъаным пае ыпклэ лыптын ищыклагъэл.

Зэхъышагъэр ыкли кыдызгыгъкырэ:
АР-м лъэпкъ Иофхэм-клэ, Ізкыб къэралхэм ащысэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жьугъэм иналхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаихырэ А4-клэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэклэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цыкунэу щытэл. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием эклэгъэклогъых.
E-mail: adyvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутын
Іофхэмклэ,
телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлы-Іэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэфорышлэп, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэклэмкли пчъагъэр
4523
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1497

Хэутыным
ушыкІэтхэнэу
щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шхьалэм
ипшъэрлыгъэр
зыгъэцакІэрэр
Тэу З. Дз.

Пшъэдэжыгъ
зыхъырэ
секретары
Тхьаркъошъо А. Н.

Теннис цыкІур

Зэнэкьокъухэм зафагъэхъазыры

Теннис цыкІум пыщэгъэ спортсменхэм зыщырагъэджэхэрэ ыкли зыщагъасэхэрэ Іофтхъабзэхэр Мыекъуапэ щэклогх.

Брянскэ хэкум илыкІо 11 джырэ уахътэм республикэм щыл. Зыныбжэ ильэс 11-м ехъугъэ пшъашъэхэм ыкли клалэхэм мафэ къэс загъасэ. Яфизическэ ухъазырыныгъэ хагъэхъоным фэшл стадионэу «Зэкъошныгъэм», Адыгэ къэралыгъо университетым физическэ культурэмклэ ыкли спортимклэ и Институт испортзал

ащызэрэугъоих, зэнэкьокъухэм зафагъэхъазыры.

Мы Іофтхъабзэр мэфэ 14-м тельытагъ. Курскэ хэкум кыкыгъэ спортсменхэр къэзэрэу-гъоигъэхэм непэ гъусэ афэхъуштых. Блэкыгъэ тхьамафэм Белгородскэ, Брянскэ ыкли Курскэ хэкухэм къарыкыгъэ нэбгырэ 44-мэ Адыгеим зыщагъэсагъ.